

ALEXANDR PUŞKİN

YEVGENİ ONEGİN

ÇEVİRİ: HAZAL YALIN

ALEKSANDR PUŞKIN
YEVGENİ ONEGİN

Can Klasik

Yevgeni Onegin, Aleksandr Puşkin

Rusça aslından çeviren: Hazal Yalın

Евгений Онегин (1823-1830)

İlk baskı: Bir ve ikinci kısımlar: St. Petersburg Halk Eğitimi Dairesi, 1825-1837

İlk toplu basım: Smirdin, 1833

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Пушкин А.С. Собрание сочинений

(в 6 т.) Т. 4. М.: Художественная литература, 1960

© 2024, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Nisan 2024, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 7000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: Lütfiye Pehlivan

Düzeltili: Melis Ofilas

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Berke Koç / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Cevizlik Mah. Hüsreviye Sok. Erşen İş Hanı No: 15 Kat: 3-38

Bakırköy, İstanbul

Sertifika No: 48745

ISBN 978-975-07-6323-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ALEKSANDR PUŞKİN
YEVGENİ ONEGİN

MANZUM – ROMAN

Rusça aslından çeviren

Hazal Yalın

♥can

Aleksandr Puşkin'in Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Maça Kızı, 2022

ALEKSANDR PUŞKİN, 1799'da, Moskova'da, soylu bir ailede doğdu. Küçük yaşta Fransızca öğrendi ve Fransız edebiyatına büyük ilgi duymaya başladı. Aristokrat ailelerin çocuklarının gittiği yatılı bir okula yazdırıldı; burada dış dünya ve yakınlarıyla bağları kopunca şiire yöneldi. Lise yıllarında yazdığı gerçekçi şiirler sevilen şair Gavriila Derjavin'in dikkatini çekti. Liseden sonra Petersburg'a gidip dışişleri bakanlığında işe başladı. Ancak o dönem halkın beğenisini toplayıp gittikçe popülerleşen özgürlükçü şiirleri, Kafkasya'ya tayin edilmesine neden oldu ve *Bahçesaray Çeşmesi* ile *Kafkas Esiri* destanlarını o yıllarda yazdı. Kafkasya'dan döndüğünde, fikirleri nedeniyle başkente girmesi yasaklandı ve ailesinin sahip olduğu köye sürüldü. Sürgün yıllarında *Yevgeni Onegin*'i yazmaya başladı. Rus halkının şiire Puşkin'le ilgi duymaya başladığı söylene de *Maça Kızı*, *Yüzbaşının Kızı*, *Erzurum Yolculuğu* gibi dünyazı eserleri de klasikler arasında yerlerini aldı. Modern Rus edebiyatının kurucusu olarak anılan Puşkin, büyük yazar Dostoyevski'nin hayranlığını kazandı; Gogol'le yakın bir dostluk kurdu; hatta *Ölü Canlar*'ı yazma fikrini Gogol'e onun öğütlediği söylendi. Bir düelloda aldığı yara nedeniyle 1837'de Petersburg yakınlarında öldü.

“Pétri de vanité il avait encore plus de cette espèce d’orgueil qui fait avouer avec la même indifférence les bonnes comme les mauvaises actions, suite d’un sentiment de supériorité peut-être imaginaire.”

*Tiré d’une lettre particulière*¹

1. (Fr.) “Kibirle dolu, üstelik belki de hayâlî bir üstünlük duygusunun sonucu olarak kendisinin iyi davranışlarını olduğu gibi başkalarının fena davranışlarını da aynı kayıtsızlıkla kabullenmeye iten kendine has bir gururu da var.” Özel bir mektuptan. (Ç.N.)

Eğlendirmeden mağrur sosyeteyi,
Mukaddes sayarak dostluğa hürmeti,
Keşke sana senden bile değerli
Bir yadigârı verebilseydim:
Gerçekleşmiş aziz bir düştten
Diri ve berrak bir şiirden,
Yüce fikirler ve sadelikten,
Muhteşem bir ruhtan bile değerli.
Olsun varsın — talepkâr ellerinle
Al: Yarı gülünç, yarı hüzünlü,
Kimi sıradan, kimi mükemmel,
Şu alacalı fasıllar dermesini.
Uykusuzluğun, hafifmeşrep ilhamların,
Olgunlaşmadan solmuş yılların,
Soğuk gözlemler yapan aklın,
Elemli sözlerle dolu yüreğin,
Eğlencelerimin özensiz meyvesi!

Birinci Kısım

“Yaşamak için acelesi var, hissetmek için can atar.”

Prens Vyazemskiy¹

I

“Nizam ve intizam sevdalısı dayım
İyice hastalanıp düşünce döşeğe
Hürmet göstermeye mecbur etti kendine;
Nereden düşünecek bundan iyisini!
Numune sayıp bilim diye okutmalı:
Ey ulu Tanrım, nasıl bitmez bir sıkıntı,
Gece gündüz bilmeden oturmak hastayla,
Yanımdan ayrılamadan bir adım bile!
Ne rezil, sefil bir hiledir üstelik
Bir yarım canlının nazını çekmek,
Dakka başı yastığını düzeltmek,
Suratını asıp ilacını içirmek,
İçini çekip düşünmek kendi kendine:
Ne zaman alacak iblis senin canını?”

1. P.A. Vyazemskiy'in “İlk Kar” şiirinden epigraf. (Y.N.)

II

Posta yollarında toz içinde uçarken,
Böyle düşünüyordu o genç aylak,
Zeus'un yüce iradesiyle
Bütün akrabaların mirasçısı. —
Lyudmila ve Ruslan'ın dostları!
Romanımın kahramanıyla,
Hemen, mukaddimesiz, şu lahza
Müsaadenizle tanıştırayım sizi:
Onegin, iyi yürekli ahabım,
Olur a, okurum, belki sizin de
Doğmuş veya parlamış olduğunuz
Neva'nın sahillerinde doğmuş;
Bir zamanlar dolaşmıştım oralarda:
Ama kuzey zararlıdır sağlığıma.¹

III

Kusursuz, asil bir memuriyetin ardından
Babası borcun harcın içinde yaşadı.
Her sene üç defa balo verirdi,
Sonunda meteliksiz kalıverdi.
Ama kader Yevgeni'yi esirgedi:
Önce bir *madame* pervane oldu peşinde,
Sonra onun yerini bir *monsieur* aldı.
Haşarı bir çocuktuktu ya, tatlıydı da.
Monsieur l'abbé, meteliksiz bir Fransız,
Yavrucağ dert tasa görmesin diye
Şaka yoluyla öğretiyordu her şeyi,
Yalnız takılmazdı ahlak derslerine,

1. Puşkin'in sürgün edildiği Besarabya'da yazılmıştır. (Y.N.)

Yaramazlık yapınca azarlardı hafifçe,
Sonra alıp gezdirirdi Yazlık Bahçe'de.

IV

Ne zaman ki büyüyüp de, vaktine
Erdi Yevgeni isyankâr gençliğin,
Vaktine ümitlerin ve narin kederlerin,
Monsieur de onu kapı dışarı etti.
Artık benim Onegin hürdü, serbestti;
Saçları son modağa göre kesilmiş,
Londralı bir *dandy*¹ gibi giyimi —
Ve sonunda sosyeteğe de açıldı.
Pek mükemmel bir Fransızcağa
Konuşurdu hem, hem de yazardı,
Kolayca oynardı mazurka dansını
Ve sıkılmadan eğilip selamlaşırđı;
Başka ne gerek? Sosyete karar kıldı:
Akıllıydı çok, pek de tatlı.

V

Biz hepimiz, her nasılsa
Yarım gedik bir şeyler öğrendik,
Demek, Tanrı'ya şükür, terbiyeyle
Çetin iş değil yükselmek bizde.
Onegin'se çoklarının fikrinde
(En ciddi, en kati hâkimlerin)
Küçük bir bilge, yalnız ukala;
Bir de talih manendi kabiliyet:
Sohbetlerde hiç çekinmeden

1. (İng.) Züppeyi andıran. (Y.N.)

Kolayca dokunur her meseleye,
Tartışma mühimse de, bir uzmanın
Âlim tavrıyla korur sessizliğini,
Ve kıskırtır hanımların gülümsemesini
Beklenmedik bir epigramın ateşiyle.

VI

Latince artık düştü modadan. Ama,
Size doğrusunu söylemek gerekse,
Yeterince Latince bilirdi ya
Şu kadarı için: Epigrafları seçsin,
Iuvenalis¹ hakkında kelam etsin,
Mektubun sonuna bir *vale*² nakşetsin.
Ayrıca, kusursuz değilse bile
Aeneis'ten³ iki mısra ezberinde.
Kütüb-i tevarihe dalıp da
Tarihin tozlarını eşeleme
İsteğine gelince, haşa, yok.
Ama geçmiş günlerden fıkraları
Romulus'tan başlayıp da ta bugüne
Sıkıca saklı tutardı ezberinde.

VII

Onda, kendini sanata vermek için
Yüksek ihtiraslardan iz yoktu,
Biz ne kadar çırpınsak da o
Yamb'ı *horey*'den ayıramazdı.⁴

1. Decimus Iunius Iuvenalis (1. yüzyıl): Romalı şair. (Ç.N.)

2. (Lat.) Kendine iyi bak. (Y.N.)

3. Vergilius'un (MÖ 70-19) ünlü epik destanı. (Ç.N.)

4. Şiirde iki ayaklı vezin biçimleri. *Yamb*'da bütün dizelerde her ikinci hece, *horey*'de de her birinci hece vurgulu söylenir. (Ç.N.)

Homeros'a, Theokritos'a¹ sövüp sayardı;
Yalnız Adam Smith'i okurdu
Ve derin bir iktisatçıydı.
Yani bilirdi akıl yürütmeyi
Mevzu şuydu eğer: En basitinden
Erzakı olduğunda devlet, neyle yaşar,
Nasıl zenginleşir ve neden
Yoktur altına ihtiyacı?
Babası onu anlamazdı,
Toprağı rehine koyardı.

VIII

Yevgeni'nin başka da bildiklerini
Sayıp dökecek boş vaktim yok,
Ama hakiki dehası neredeydi,
Neydi o ilim, en iyi bildiği,
Ona veren küçüklüğünden beri:
Zahmeti, zilleti, neşeyi...
Bunaltılı ruhunu bütün gün
Neydi hep meşgul eden — şu:
Nazon'un türküsünü koştığı
Ve parlak, isyankâr ömrünü,
İtalya'sından uzaklarda,
Moldova'da, kör steplerde,
Uğruna acılar çekerek bitirdiği
Narin bir ihtiraslar ilmi.

1. Theokritos (MÖ 300-260): Sicilyalı antik Yunan şairi. (Ç.N.)

IX

.....
.....
.....

X

Pek erken başladı riyakârlığa,
Ümidi gizlemeye, kıskanmaya,
İnançları kırmaya, inandırmaya,
Kasvetli görünmeye, sızlanmaya,
Mağrur ve itaatkâr olmaya,
Dikkatli yahut kayıtsızlığa!
Öyle mahmurdu, öyle de suskun,
Öyle ateşli ve belagatli,
Kalpten mektuplarda çalakalem!
Bir tek şeyle yaşar bir tek şey sever,
Nasıl bilirdi kendinden geçmeyi!
Pek keskin ve narindi bakışları,
Mahcup ve küstahtı, ama bazen de
İtaatkâr bir yaşla parlardı!

XI

Bilirdi kendini yeni göstermeyi,
Şakayla şaşırtmayı masumiyeti,
Pusudaki ümitsizlikle ürkütmeyi,
Hoş bir iltifat edip eğlendirmeyi,
Yakalamayı bir an sevecenliği,
Masumiyet çağının itikatini,
Şuurla ve ihtirasla yenmeyi,
İstemsizce okşayışlar beklemeyi,
Yalvarmayı, itiraf istemeyi,

İşitmeyi bir yüreğin ilk sesini,
Aşkın peşine düşmeyi ve ansızın
Elde etmeyi gizli bir görüşmeyi...
Ve sonra, baş başa, kıza
Tenhada dersler vermeyi!..

XII

Nasıl bilirdi titretmeyi
Daha erken yaşta, yüreklerini
Nam salmış yosmaların!
Yok etmek istediğinde rakiplerini
Nasıl kara çalardı zehirli!
Ne yaman ağlar örerdi!
Ama siz, bahtiyar kocalar,
Onegin'le dost kaldınız:
Faublas'ın¹ eski talebesi,
İtimatsız bir ihtiyarcık,
Başında boynuzu azametli,
Her zaman hoşnut kendinden,
Sofrasından, nedimesinden,
Kurnaz nedimler iltifat ederdi.

XIII, XIV

.....
.....
.....

1. Jean-Baptiste Louvet de Couvray'nin (1760-1797) *Les amours du chevalier de Faublas* (Faublas Şövalyesinin Aşkları) adlı romanının kahramanı. (Ç.N.)

XV

Kiminde, daha döşekte,
Pusulalar getirirler.
Ne? Davet mi? Gerçekten,
Bir günde üç eve birden!
Bunda balo, öbürü yaş günü.
Nereye gitsin benim şen şatır?
Kimden başlasın? Aman, boş ver:
Ne var her yere yetişmekte!
Sabah kıyafeti üstünde,
Başında geniş *bolivar*¹,
Ver elini bulvar!
Ferahta dolaşır durur,
Gözünü kırpmayan Breguet²
Haber edinceye kadar: Yemek!

XVI

Akşam olmuş: Oturdu bir kızağa.
Yankılandı bağıışı: “Çek, çek!”
Yakası kunduz postu, sarmış
Üzeri buz tozuna, parladı.
Dörtünl Talon’a³: Orada, emin,
Kendisini beklediğinden Kaverin’in⁴.
Girdi, mantarı patladı şişenin,
Fışkırdı kuyrukluyıldız huzmesi;
Karşısında bir *roz bif*, kanlı,
Yermantarları, lüksü gençlik yıllarının,
En iyisi Fransız mutfağının,

1. (Fr.) Şapka. (Y.N.)

2. 1775’te Paris’te kurulan bir saat firması. (Y.N.)

3. St. Petersburg’da bulunan ünlü bir restoranın sahibi. (Y.N.)

4. Pyotr Kaverin (1794-1855): Puşkin’in arkadaşı bir süvari. (Y.N.)

Bozulmaz Strazburg çöreği, arasında
Hasından Limburg peyniriyle
Altın rengi ananasın.

XVII

Yağlı köfte de bir yakmış ki içini
Söndürmek için daha çok kadeh ister.
Ama Breguet'nin zembereği haber eder:
Hadi, başladı yeni balenin temsili!
Tiyatronun meşum müşterisi
Ondan buna konan, büyüleyici
Aktrislerin kararsız tayihi,
Kulislerin muteber yurttaş:
Onegin, kanatlanıp tiyatroya uçtu;
Orada herkes, hürriyeti soluyup
*Entrechat*¹ varsa hazır alkışlamaya,
Phèdre'yi,² Kleopatra'yı yuhalamaya,
Moina'yı³ çağırmaya (Niye? Şundan:
Yeter ki duysunlar kadının sesini!)

XVIII

Büyülü yurt! Mazide orada parladı
Yürekli, yiğit hâkimi hicvin,
Hürriyetin dostu Fonvizin⁴
Ve kavrayışı kuvvetli Knyajnin;⁵

1. (Fr.) Bale figürü. (Y.N.)

2. Jean-Baptiste Racine'in (1639-1699) aynı adlı oyununun kahramanı. (Ç.N.)

3. Vladislav Ozerov'un (1769-1816) *Fingal* adlı trajedisinin kahramanı. (Ç.N.)

4. Denis Fonvizin (1745-1792): Rus dramaturg ve yazar. (Ç.N.)

5. Yakov Knyajnin (1742-1791): Rus dramaturg, yazar ve çevirmen. (Ç.N.)

Ozerov¹ yürekten gözyaşlarını
Paylaştı halkın ve alkışlarını,
Gencecik Semyonova² ile, orada;
Orada diriltti bizim Katenin
Yüce dehasını Corneille'in,³
Çatal dilli Şahovskoy⁴ orada açtı
Uğultulu oğlunu komedilerin,
Orada giydi Didelot⁵ şöhretin tacını,
Orada, mahrusu olup kulislerin
Geçti benim gençlik günlerim.

XIX

Tanrıçalarım! Ne oldunuz? Ner'desiniz?
Kulak verin bu kederli sesime:
Siz misiniz hâlâ? Yoksa başka kızlar mı
Gelip de aldılar yerinizi?
İşitecek miyim gene nağmenizi?
Görecek miyim gene yüreğinden kopan
Uçuşunu Rus Terpsikhore'sinin?⁶
Mahzun bakışım bulamayacak mı yoksa
Aşına yüzleri sıkıcı sahnede,
Heyhat, şu biçare lornet, yoksa,
Yabancı bir meclise dönecek de,
Eğlencenin kayıtsız seyircisi,

1. Vladislav Ozerov (1769-1816): Rus dramaturg ve şair. (Ç.N.)
2. Yekaterina Semyonova (1786-1849): Rus aktris. Bir toprak serfinin kızıydı, özellikle Ozerov'un trajedilerinde ün kazanmıştı. (Ç.N.)
3. Pavel Katenin (1792-1853): Rus şair, dramaturg, yazar. Corneille'in (1606-1684) *Le Cid* trajedisini o çevirmişti. (Ç.N.)
4. Aleksandr Şahovskoy (1777-1846): Rus dramaturg ve şair. (Ç.N.)
5. Charles-Louis Didelot (1767-1837): Fransız balet ve koreograf. (Y.N.)
6. Yunan mitolojisinde dansı ve şiiri simgeleyen musa'lardan biri. (Ç.N.)

Ben, sessizce esneyecek ve
Yad mı edeceğim geçmişi?

XX

Tiyatro dolmuş, localar ışıltılı;
Parter ve koltuklarsa kaynıyor;
Galerilerde sabırsız alkışlar.
İşte, perde kalkmış, hışırdıyor.
Parlak, yarı semavi yayına
Büyülü kemanın, kulak kesilmiş,
Etrafı kalabalıkla çevrilmiş
Dikiliyor İstomina;¹ kadın
Bir ayağıyla değivermiş sahneye,
Diğeriyle ağır ağır dönüyor,
Ansızın sıçrayış ve – işte, uçuyor,
Aiolos'un üflediği tüy gibi uçuyor;
Kâh büküyor endamını kâh yay gibi fırlıyor
Ve hızla vuruyor ayağını ayağına.

XXI

Alkış, kıyamet. Onegin salona girdi,
Her koltuk bir adım, aralarından geçti,
Çift camlı lornetini şöyle bir çevirdi
Meçhul hanımlar dolu localar üstünde;
Balkon katları dersin, bir göz gezdirdi,
Her şeyi görüyordu: Bütün bu yüzler,
Kıyafetler, her şey, nasıl can sıkıcı;
Dört bir yanda erkeklerle selam sabah,
Sonra dalgınlıkla baktı sahneye,

1. Avdotya İstomina (1799-1848): Rus balerin. (Ç.N.)

Yevgeni Onegin, Aleksandr Puşkin'in 1823'te başlayıp 1831'de tamamladığı ve kendisinin de çok sevdiği manzum romanıdır.

Puşkin, masumiyet, aşk ve dostluğun trajik hikâyesini anlattığı romanında okuyucuyu genç Petersburg'lu Onegin'in hayat ve aşkla olan ilişkisine sürükler. Bunu yaparken de okura birçok konuda edebî ve felsefi saptamalar sunar.

Yevgeni Onegin, döneminin aristokratik yaşam tarzını ele alışı, günlük yaşama dair nüvelerle sunduğu konuların genişliği, kompozisyonu, karakterlerinin derinliklerinde ve yaşantılarının zengin betimlemelerinde yatanlar göz önünde bulundurulduğunda Rus yaşamının gerçek bir yansımasıdır.

Okuru içine hapsederek tüm akıcılığıyla ilerleyen bu manzum roman, Puşkin'in temel eserlerinden ve 19. yüzyılın en önemli Rus romanlarından biridir.

#dünyaklasikleri #rusklasikleri #gündelikiyaşam #rustoplumu #epik

Kapak resmi: Elena Samokysch-Sudkovskaya

ISBN 978-975-07-6323-6

